

Yıl : 2 Sayı 16-29

Fiyatı : 10 Kuruştur

Onbeş günde bir çıkar

MEMLEKET

ÇUKUROVADA

İKTİSADİ, EDEBİ, HARSİ

mecmuadır

Eski mefhumları yıkış	İ. Habip
İçel lehçesi	Sait
Cusinet sistemi	E. Hamdi
Pamuk ziraatımızdaki aksaklıklar	M. Dünder
Atalar sözü	K. Özdemir
Aşık Hüseyin (Halk şairlerinden)	H. KökAlp
Baklayı çıkar !	Hikâyeci
Köylünün beygiri !	Hikâyeci

1 Temmuz 1930

Nushası 10 k.

6 Aylık: 130 k.

1 senelik : 240 k

MEMLEKET

ÇUKUROVADA

İdarehanesi

Adana Muallimler
birliğinde dairci
mahsusu

Adana mıntaka maarif eminliğinin himayesinde
On beş günde bir çıkar

İKTİSADİYAT , EDEBİYAT , HARSİYAT

Sayı : 16—29

1 Temmuz 1930

Yıl : 2

« İKTİSADİ KONFERANS » TAN

— 6 —

Eski mefhumlar — Ferdî ve umumî servet — Eski Türk-
lerde iktisadî tesanüt — İki nevi inkişaf .

Eski mefhumları yıkış :

Bizi iktisaden zayıfleten en mühim bir amil de bazı eski mefhumlardır . Hakikî iktisat telâkkilerine zıt olan bu mefhumlar dimağlarımızı küf çerçiveli birer örümcek ağı gibi kaplıyor . Şarklılığın ve mazinin mirası olan bu telâkkileri yıkmak lâzım . İşte gelişî güzel birkaç misal :

Bizde idaresini bilenlere , tutum bakım sahibi olanlara « cimri » nazarile bakarlar , hesabılığî hasislikle karıştırırız .

Müsrif olmak « babayiğitlik » tir . Avcuna ne düşdüyse hepisini savur , çok mert adamsın !

Kazanç hususunda ise bunun aksinedir , ne kadar aza kanaat edersen adın « rint » olur . Fazla kazanç isteyene « haris » nazarile bakarız .

Paraya ehemmiyet vermemek « ulviyeti ruh » sahibi olmaktır . Maddî insanlardır ki paraya kıy-

met verir .

Kendini hiç düşünme , kendine hiç bakma , o zaman « diğerkâm » adamsın .

Halbuki artık bu mefhumları hep tersine çevirmeliyiz :

Kendini düşünmeyen başkasını da düşünemez . Diğerkâmlık kendine düşman olmak değil . Kendi menfaatını milletin zararında arama kâfi , yoksa kendini düşünmeyenden millet te faide görmez .

Parasızlık ruhun ulviyeti değil süfliyetidir . Yalnız para için yaşayansın sadece paraya esir olmuş bir zavallısın . Fakat hiç paraya ehemmiyet vermeyensen bu sefer de başkalarına kölesin . Müstakil insan ; ne paraya esir olur , ne başkalarına mühtaç . Parayı hürriyet ve istiklâlimize sahip olmak için seveceğiz . Ruhun hakikî ulviyeti buradadır .

« Aza kanaat » , bu , rintlik değil meskenettir . Kanaatsız olma,

çünkü bir gün kanaat etmediğin dereceye de hasret çekecek vaziyete düşersin . Lâkin aza boyun eğme , hep olduğun yerde kalırsın . Daha fazla çalışmakla daha fazla kazanmak mümkünken bunu yapmayana kanaatkâr değil tembel ve miskin demeliyiz . Hakikî insansak duran değil daima yürüyen olmalıyız .

« İsrâf » ı cömertlik sanmak akli israf etmektir . Cömert görüneceğiz diye varını israf edenler nasıl kesesi boş kalırsa akıllarını böyle mefhumlara sarf edenler de bir gün kendilerinde akıl kalmadığını görürler : bunlar aptallardır !

Tutum bakım sahibi olmak, bu cimrilik değil idareailiktir . Paran olduğu halde gıda gibi en hakikî ihtiyaçlardan da kesiyormusun ? İşte o zaman cimrisin . Elin sıkı olsun , lüzumsuz masraflara karşı . Garp bu insana « hesalî » der , şark gibi cimri demez .

Aile bütçeleri :

Bütün bu şark mefhumlarını atıp garp mefhumlarıyla mübadele ettiğimizi anlamak için en mühim miyar aile bütçeleridir . Hepimizin bir aile bütçemiz varsa iktisadî yaşayış itibarile garpli bir içtimaiyat sahibi olduğumuzu iddia edebiliriz .

Garpte her ailenin muhakkak bir bütçesi vardır . Bu , zengin olmak meselesi değildir . Zengin , fakir , herkes kendi varidatına göre bir bütçe yapar . Bütçe demek , ihtiyaçları evvelden tesbit etmek ve onu tecavüz ettirmemek

demektir . Bu , garpte her aile için umumî bir ihtiyaçtır .

Halbuki bizde , zenginlerimiz de dahil olduğu halde , kaç ailenin bütçesi vardır . Bütçesi olmamak demek bulduğunu yemek demektir . Buna miras yedilik derler , atiyi düşünmemek derler .

Bütçesi olan bir sene evvelinden bütün sene içinde nasıl yaşayacağını , neler yapacağını bilir , o , bütçesinin ihtiva ettiği zamana hakimdir . Bütçesi olmayan ise yalnız gününü yaşar , bunlar zamana mahkûmdurlar , onlar zamanlarını götürmezler , zaman onları götürür !

Hepimiz istiyoruz ki Devletimizin hem Maliye , hem İktisat bütçeleri mütevazın olsun . iyi ama , Devletin maliyesine ve milletin iktisadiyatına ait mütevazın bütçeler ancak mütevazın aile bütçeleri olan milletlere nasip oluyor . Bir millette her aile kendini , bütçesini düzeltsin , orada millete ve Devlete ait büyük bütçeler de derhal düzelir .

Fert ve zümre serveti istemiyoruz:

Herkes istiyor ki zengin olalım , müreffeh olalım , Fakat kim zengin olacak ? Sadece mahdut fertler , sadece muayyen zümreler mi ? Eğer bir millete akacak servet yalnız mahdut fertler ve muayyen zümrelere inhisac ederse bu hal o milletin zengin olması demek değildir .

İngilterenin , o göz kamaştırıcı o asırlardanberi cihanı soyarak , yüzlerce milyon insan emeğini bir ahtapot gibi emerek elde ettiği

haşmetli servet daha çok ferdî ve zümrevidir . Bunun içindir ki daha umumî harpten evvel cihanın en tabîi vaziyette bulunduğu zamanlarda bile Londra sokaklarında her gece 400 bin kimse yersiz ve meskensiz kaldırımlarda yatıyordu . Bu gün de 5 milyon işsiz Devlet bütçesinden yardım eden yegâne hükümet İngilteredir .

Buna mukabil Fransa ile Amerikanın serveti daha ziyade demokrattır . Her ikisinde servet halka daha çok yayılmıştır . Türk milleti dahi ruhan ve tarihen serveti demokratlaştıran bir millettir . Eski Türk tarihi şanlı sahifelerle bu millî şıartı ilân edip duruyor .

Yağma ziyafetinin manası :

Oğuz elinde Hakan Salorkazan her sene halka umumî bir ziyafet çekerdi . Bütün beyler ve ahali bu ziyafette yeyip içtikten sora Salorkazan zevcesinin elinden tutup sarayından çıkar ve bütün servetinin yağma edilmesini davetlilerden rica ederdi .

Bütün davetliler saraya girerler, hükümdarın nakit , mücevher, eşya namına ne kadar servet ve emvali varsa hepsini yağma ederdi . hükümdar bütün sene gene yeniden servet toplamağa başlar , aynı hal ve aynı yağma ertesini sene gene tekerrür ederdi : bundan maksat servetin halka ait olduğunu ilândır .

Dede Korkot'un yazdığına göre « Burla Hatun » da böyle ziyafetler verir ve şöyle derdi : «Tepe gibi et yığdırdım , göl gibi kımız sağdırdı , maçları doyurdum , çıplak-

ları giydirdim , borçluların borcunu verdim . »

İşte böyle Hakanın serveti bütün millete dağılır , Türkelinde kimse borçlu ve kimse fakir kalmazdı . İktisadiyatımızda «tesanüt» sistemi için en büyük dersi eski Türk tarihinin engin sahifelerinden alıyoruz .

İki nevi inkişaf :

Gaye şunun bunun zengin olması değil a il milletin müreffeh olmasıdır . Bu da millî inkişaf ile kabil olur . Millî inkişaf iki şekilde tecelli ediyor : biri Fransada olduğu gibi daha ziyade tasarruf inkişafı , diğeri Amerikada görüldüğü gibi daha ziyade ihtiyaç ve istih-sali artırmak inkişafı .

Fransa umumî harpten evvel cihan bankerisi idi , bu millet gene zengindir . Fransanın serveti en çok tasarruf ve iktisattan husule geliyor . Fransız çok muktesittir . Daima kazandığından az sarfeder . Kazançla sarfiyat arasındaki bu fark Bankaların tasarruf sandıklarında toplanır . Fransanın asıl millî serveti işte budur .

Amerikanın millî inkişafı ise fazla kazancın mahsulüdür . Her fertte yeni ihtiyaçlar yaratıldı , herkes o ihtiyaçları temin için fazla çalıştı , medeniyetin konfürlülerinden herkes müstefit olmalıdır . Bir zenginde neler varsa bir amelede de bulunmalıdır . Onun içindir ki Amerikada amelelerin [dahi otun oblleri var , cvkrinde banyoları , elektrikleri , tenis yer-

- Mabadi altıncı sahifede -

Halk lûgatları

- İÇEL LEHÇESİ -

[Kıymetli Halkiyat mütetebbilerimizden Silifke Türk ocağı Reisi Sait Bey arkadaşımızın İçel lehçesine ait lûgatlarını Mecmuamızın eski nüshalarında neşretmiştik . O zamanlar A harfine ait olanları neşredilen bu kıymetli lûgatların devamına , bazı mazeretlerine binaen imkân bulamıyan Sait B. ,bu nüshamızdan itibaren bu lûgatları muntazaman göndermeğe başlayacaktır . B harfinden itibaren lûgatları dercediyoruz . Bu vesile ile diğer münevver karilerimizden de kendi muhitlerine ait lûgatları toplamalarını ve bunları memuamıza göndermelerini rica ederiz .]

Bınkıldak- Kafatasının ortası	ağaçların uçlarına yerleştirilen demir çivi
Ban , ban etmek — taaccup etmek	Banmak — Kapta bulunan sudan bir hayvanın içmesi
Bun — Darlık	Buruk — Gayri muntazam ve topalmısı yürümek
Bununa burmak — bir işi yapmamak için uğraşmak	Burmak — Hayvanatı iğdiş etmek
Bölge — Bir aşiretin ufak parçaları	Baymak — Zenginleşmek
Bön — Ahmak	Börtme —Taze yemek için ufak mikyasta yapılan bulgur
Bozlamak — Devenin bağırması	Bureu , bureu — Güzel güzel demek olup bureu bureu koktu demek güzel koktu demektir . kokuda kullanılır
Böget —Irmağın durgun ve derin yerleri	Börtme — Haşlanacak derecepişmek
Büklüm — Viraj , yolun dönemeçleri	Bürümek — Yerli dokuması ipekli gömleklik
Bögürmek — Öküzün bağırması	Batırık — Çiğ bulgurdan ekşili ve sulu bir yemek
Biladan — Çınar ağacı	Buğ — Buhar , duman
Barı — Köylerde bağın , bahçenin etrafına ağaçtan yapılan muhafaza	Binet — Binilecek hayvan
Batı — Garp rüzgârı	Bük — Karpuz ve kavun ekilen tarla
Bacı — Kız kardeş	
Baz — Doğan	
Biz — Hayvanı sürmek için	

Cousinet sistemi

Cousinet(Cusine) sistemi deyince tav'i ihtiyaç ve arzularına göre 5-6 çocuğun bir grup halinde oynama ve eğlenceli bir tarzda çalışmalarını anlarız . Oyun ve va iş mevzuunu grup kendi tanzim eder ; gruptan her çocuk mevzula alâkadar olur , istidatlarının müsaadesi nisbetinde içten gelen bir istekle arkadaşlarıyla çalışır, ferdi iradeler maşeri teşebbüs ve hamlelere intikâl eder . Çocuklar istekle sarıldıkları işi seve seve bitirmeye çalışır , yardımlaşma , anlaşma ihtiyaçları karşısında kalır , topluluktan hoşlanır , irade ve seciyesi kuvvetlenir , cesarsti artar.

Çocuğun kendini bir gruba mensup bilmesi , yardım etmesi yardım görmesi , duygu ve düşünce de kendine benzerlerle bir arada oynaması , eğlenmesi , istekli istekli çalışması , elbirliğiyle

Boz— Beyaza mail bir renk

Bağdaşmak — Dört köşe oturmak

Balcımamak — Bir adamı saymamak . Bu kelimenin menfisi kullanılır

Bezemek — usanmak

Bezermek — Yaranın üzerinin iyi olacağından dolayı ağarması

Buymak — Soğuktan donmak

Boylamak — Nehrin geçidini muayene etmek

— Devam edecek —

Silifke - SAİT

bir şeyler başarması , meydana koyabilmesi onun için ne doyulmaz mazhariyettir .

Tav'i alâka ve teşebbüslerle oyun , eğlenceli işlerde samimi ve melekûti müşahadelerle iş bölümü yaparlar , her biri üzerine istekle iş alır , işi bitirinceye kadar kudretlerinin müsaadesi nisbetinde heyecanla çalışırlar . Pedagoğlarla da esasen istenilen bundan ibarettir . Çünkü bu suretle çocuk egocentrisme benlik , nefsani hotkâmiliğin sultasından kurtuluyor , yardımlaşma , tesanüt gibi içtimai temayül ve zihniyetini kuvvetlendiriyor.

Mektep çağında çocuk müteşebbis , atılgan yaratıcı çalışkandır . Eski mektep onu bu teşebbüs ve faaliyetini şiddetle durdurmağa , neş'elerini söndürmeğe çalışırdı , dünün menfi şeraiti içinde bulunan çocuk " kopya, fısıldasma ., gibi hareketlerle in'ikâsi tezahüratta bulunuyor , mektep arkadaşına aynı sinsi yardım eli uzatma ihtiyacını duyuyordu ; eski mektep hocalarının gaflet ve beceriksizliği yüzünden çocuklar birbiriyle menfi bir şekilde rekabete sevk edilirdi .

Halbuki bu günün mektepleri çocuğun tav'i alâka , teşebbüsü ve faaliyetlerini lâyık olduğu hürmetle karşılar , ona en müsait muhit yaratmayı esaslı

borcu bilir . Yeni mektep nazarında çocuk tamamen dinamik bir kudrettir , terbiye işini bu kudretin tabii hamle ve akıntısına bağlamak en muvafık bir harekettir . Onun için bizatihi tekâmül gözde olan prensiplerdendir . Çocuğu tavî teşebbüs ve faaliyetlerinde serbest bırakacağız ; mudahaleler çocuğun tabii tekâmüllerindeki hızını yavaşlatıyor,hatta durduruyor da. Çocukların kendiliklerinden tekâmüllerini kolaylaştıran , çabuklaştıran ; serbest oyun ve zümrevî faaliyetlerdir . Serbest zümre hayatında inzibat gayet tabii şerait içerisinde teessüs eder , küçükler yekdiğerlerini iyi tanıdıkları için birbirlerine en münasip işi ve payı vermekte güçlük çekmezler , tabii şerait içerisinde mütecanis zümre halinde tabii bir hayat yaşar en müsait bir tarzda hayata intibaka hazırlanırlar .

Hülâsa : Cousinet sistemi , çocuğu , insiyak , temayül ve alâkalarına uygun serbest şerait içerisinde , mütecanis zümreler halinde çalıştırdığından bilhassa küçükler için çok faideli , terbiyevidir . Asrî pedagojide saygılı bir yer almış olan mezkûr sistemin ilk mekteplerimizde , tecrübi mahiyette olsnn , tatbik edildiğini görmek bizi çok sevindirecektir .

Eyup Hamdi
Terbiye M.

Eski mefhumları yıkış

- Üçüncü sahifeden mabait -

leri .. Hülâsa konfire ait her şey var .

Fark yalnız şurdadır : zenginde bunlar daha lüks , daha rahat, daha güzel , ... fakirde daha basit, daha sade , daha mütevazi . Lâkin bu hal tıpkı trende birinci ve üçüncü mevkilere benzer, zengin birincide fakir üçüncüdedir , Fakat istasyona her ikisi de aynı zamanda varır .

İşte bizim de hedefimiz budur, hepimiz trende olacağız . Kimisi trende kimisi atta, kimisi yayan.. Hayır bu hakikî demokrasi değildir . Büyük hedefimiz milletimizi bu gayeye götürmektir . Millî inkışafı o kemale götürmek için Fransa ve Amerika sistemlerinden hankisini tercih edeceğiz ?

Bunda ne tercihe lüzum var , ne tereddüde . Her ikisini de nümüne yapacak , her ikisinden de ders alarak yürüyeceğiz . Hem fransa gibi tasarruf servetine muhtacız , hem Amerika gibi halkımızda yeni ihtiyaçları yaratarak yeni faaliyetler açmağa mecburuz. Türk milleti bu iki kanadı taksın, o zaman uçuştaki azamet ve yükselişteki sürati seyrediniz .

- Devam edecek -

İSMAİL HABİP

Adana Pamukculuğu

—4—

PAMUK ZİRAATIMIZDAKİ AKSAKLIKLAR

Pamuk ziraatimizde göze batan başlıca aksaklıkları kısaca birer birer işaret ediyoruz :

1 — Tohum fenalığı ;

Malûmdur ki Çukurova pamuk ziraatinde iki nevi tohum var. Biri « İane », diğeri « Koza », iane Amerikan pamuğu tohumudur . Vaktile devlet bunu iane olarak halka tevzi ettiği için ismi o suretle kalmıştır .

Bu pamuğun elyafi uzun olduğu için koza pamuğundan daha kıymetli , yani fiyatı daha fazladır . Aynı zamanda kozaya nisbetle , üç dört hafta evvel idrak ediliyor, binaenaleyh piyasaya daha evvel sevkedileceği için daha evvel satılması itibarile de bir faikiyeti vardır .

Buna rağmen ianenin ki mühim mahzuru mevcut . Biri açık olduğu için yağmur yağınca toz olur ve emekler mahvolur . İkincisi el ile birer birer pamuğun alınması lâzım geldiği için fazla ameleye ihtiyacı vardır . Eğer Adana çiftçileri hep iane ekmiş olsalar bunları toplayacak amele bulmak imkânsızdır .

İşte bu iki mühim mahzuruna mebni bu havalideki pamuk ziraatının onda dokuzu koza ve ancak onda biri ianedir . Koza daha az para etmekle beraber pamuk kabuk

içinde saklı bulunduğundan ve yağmur yağarsa bu kabuk sayesinde bir zarar vermediğinden Adana çiftçisi ettiği pamuğu bu kabuk sayesinde yağmura karşı adeta « sigorta » etmiş oluyor !

Koza bu esbap dolayısıyla bu havalide için bir zaruret olmakla beraber koza tohumları da iyi değildir . Fenalık yalnız elyafının kısa olmasında değil , tohumların fenalığı ve muhtelif olması yüzünden bu kısa elyafın da muhtelif tulde bulunmasıdır . Fabrikalar bu elyaf ihtilâfından çok zarar görüyor ve pamuğumuzun kıymetini düşürmekte bu nokta mühim bir amil oluyor .

Binaenaleyh şehrimizde mevcut pamuk istasyonunun en büyük faidesi yeknesak tohum meselesini temin eylemek olacaktır . Bu istasyon , işidildiğine göre koza ile ianenin menfaatlarını telif edecek bir cins elde etmek için çalışmış . Yani öyle bir cins bulunacak ki hem koza gibi yağmurdan korkmasın , hem iane gibi uzun elyafli olsun . Böyle bir cins bulunmasına ezcanu dil dua etmeyecek tabii kimse yoktur !

2 — Pahalıya mal ediş :

Pamuk istihsalâtımız hakikaten pahalıya mal oluyor . Amele-

nin Amerikaya nisbetle gayet ucuz olmasına rağmen bizim pamuk istihsalâtımız yine pahalıdır . Çukurovada bir milyon dönüme yakın pamuk ziraatı yapılıyor . Bunu istihsal için de 8 milyon kadar masraf yapılmaktadır; bu masraflar şu noktalara gidiyor :

Felhan , yani toprağı dibinden sürmek .

Aktarma , yani toprağı çevirip kırmak .

Bider , yani tohum serpmek .

Çapa , bu da asgarî iki defa toprağı çapalamaktır .

Bu masraflara bir de komşumuz Suriyeye nisbetle iki misline mal olan benzin sarfiyatını, ve hiç bir yerle kıyas edilmeyecek olan faiz ağırlığını ilâve ediniz : istihsaldeki pahalılık esbabı derhal anlaşılır .

3 — Faiz ağırlığı :

Ziraattaki faiz ile ticaretteki faizi yekdiğerine kat'iyen karıştırmamalıdır . Ticaretle ciro fazla yapılır . Kısa faizlerle bir tüccar , müteaddit cirolar yapar , her cirodaki temettu ile faizini ödeyebilir .

Halbuki ziraatta, senevî bir ciro yapılır . Binaenaleyh zürraa mutlaka uzun vadeli faiz lâzımdır . İstihsal masrafının ağırlığına göre bu faizin aynı zamanda ucuz olması lâzımdır . Halbuki çiftçi güç belâ bankalardan yüzde yirmi ile para alıyor . Bu da ihtiyaçlarının bir kısmına tekabül ettiğinden mütebaki ihtiyaçlarını daha ağır faizlerle mürabahacılardan tedarike çalışıyor . Bu hal ise çiftçiyi nakit sahibi değil borç sahibi yapıyor .

Halbuki gaye çiftçiyi " nakit servet ,, mertebesine çıkarmaktır . Bu olursa " Milli servet ,, vücuda geldi demek olacak . Şimdiki sistemde ise çiftçi bankalar ve mürabahacılar hesabına çalışıp durmaktadır : Dördün can damarı burası .

Bu derde deva da yine derdin kendisine bakarak çıkarılır : Çiftçiye bir miktar ihtiyacını temin edecek miktarda değil tamam ihtiyacına tekabül edecek derecede kredi açmalıdır . Tabî bunun için de çiftçinin yaptığı ziraat derecesi hakkile kontrol edilir .

Vadeyi uzun tutmak zarureti vardır . Ta ki çiftçi borcunu ölemek zarureti ile mahsulünü satmadan ağır faiz ile başka yerlerden para tedarikine muhtar kalmasın . Bu noktanın mahzurlarını pamukçuluğun iktisadî cephesini tetkik ederken ayrıca işaret edeceğiz .

Bir de faizi ne yapıp yapıp çiftçiye yüzde dokuz ile vermenin yolunu bulmalıdır . Halbuki bankalar bile yirmi ile veriyor .

Bu derdin devası da tabii kredi kabiliyetimizin artmasına bağlıdır .

4 — Arazi ihtirası :

Pamukçuluğumuzda bir çok Bank Müdürlerinin şikâyet ettikleri en mühim bir nokta da Anana çiftçisindeki arazi satın almak ihtirasıdır . Bunu adeta salgın bir hastalık gibi görenler var . Bu arazi ihtirası bir hesap yanlışlığından ileri geliyor ;

Bir dönüm vasatî 3-4 çeki verir , bir çeki pamuk ta dört lira eder , binaenaleyh 12-16 lira hastalat olur , dönümü yirmi liraya

arazi alınır ise iki senede kendi hasılatı ile bu arazi kendini öder , ve sahibine bedava kalır .

Hesap böyle olunca ihtiras yalnız tabii değil haklıdır . Fakat ya vaktinde yağmur olmaz , ya vaktisiz yağmur olur , beklenen mahsulât istenilen çekiği vermez , Ya hut mahsul gayet iyi olurda geçen sene olduğu gibi fiat düşkün kalır . İşte o zaman hesaplar altüst olmuştur : Ortada ağır faiz yükünü gittikçe artırmağa başlar .

Alınan arazi iki sene geçince bedava kalacağına alan kimseye faiz hammallığı yaptırmaya başlar , binaenaleyh çiftçilerimizin bu hususta dikkat edecekleri nokta takatlarını ve iktidarlarını iyi tartmalarıdır . " Yorganına göre ayak uzatmak ,, tabiri çiftçilik için de çok doğrudur .

3—Keyfiyete ehemmiyet vermeyiş

Çukur Ovadaki nüfus azlığına karşı arazi bolluğunun doğurduğu bir netice de bizim pamuk ziraatımızda keyfiyet yerine kemiyete daha çok kıymet verilmesidir , zaten arazi ihtirasının mühim sebeplerinden biri de budur . Fazla dönüm ekerek fazla mahsul almaktansa aynı dönümü kıymetlendirerek fazla mahsul almak tabii daha kârlıdır . Bunun için de toprağı tahlil etmek , hangi mahsule en çok faideli olduğunu bilmek , toprağın haiz olduğu gıda it'barile noksanları varsa bunları ikmal ve telâfi için tabii ve sun'î gübreler kullanmak , ziraat sistemini en çok hasılat verecek şekilde ıslah etmek gibi tedbirler , araziye hiç çoğalt-

madan , aynı arazi üstünde mahsulü çoğaltmak demektir .

Bir toprakta bunlara dikkat edilirse 3-4 çeki yerine , İzmir pamukçuluğunda olduğu gibi 7-8 çeki alınır . Tabii bu masraflıdır . Lâkin arazi almaktaki re'sülmal , ve fazla araziye sarf edilecek fazla mesai , eğer toprağın keyfiyetini ıslaktan daha pahalıya mal olursa keyfiyet yerine kemiyete ehemmiyet vermek en büyük bir gaflet olmaz mı ?

6 — Tenevvü olmayış :

Adana ziraatında tenevvü olmayış da mühim bir noksandır . Burada yalnız pamuk ziraatı yapıyor . Vakti buğday ziraatı da varsa da bu üvey evlât gibidir . Gaye pamuktur , buğday yalnız pamuğa faiz bulmak için bir vesiledir .

Halbuki meselâ İzmir havalsinde pamuktan , buğdaydan başka mühim mikyasta sisam , afyon , tütün , böğrülce , fasulya , bakla ziraatları vardır , ayrıca incir , üzüm , palamut gibi kütük ve ağaca istinat eden daimi mahiyetli ziraatlar da vardır , binaenaleyh orada zürra mahsulün biri fena giderse diğerinin iyiliği ile vaziyetini kurtarır . Adanada işte bu yok .

Tabii bunu muhitin ve arazinin icabatı yaptırıyor . Lâkin her çiftçi bu arazinin kabiliyetine göre mehma emken bu tenevvü temine çalışmalıdır .

7 — Zer'iyat sisteminin ıslahı :

Zer'iyat ve toprağı işlemek hususlarında da kusurlarımız çok .
-Mabadi onbeşinci sahifede -

Atalar Sözü

— 3 —

— Geçen nushadan mabait —

B

Bağlı aslana tavşan da hü - cum eder .

§

Baba malı tez tükenir , evlat gerek kazana .

§

Baba bilgisi ile adam adam olmaz .

§

Bacak kadar boyu var dünya kadar huyu var .

§

Bağ dua istemez çapa ister .

§

Bağa bak üzüm olsun, yemeğe yüzün olson .

§

Bağban bir gül için bin hare hizmetkâr olur .

§

Baht olmayınca ne kuruda biter ne yaşıta .

§

Bahşış atın dişine bakılmaz .

§

Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur .

§

Bakmakla öğrenilseidi köpekler kasap olurdu .

Bal tutan parmağını yalar .

§

Bal içi , badem içi . bu da bir adam işi .

§

Bal demekle ağız tatlanmaz .

§

Bal olan yerde sinek te olur.

§

Balık baştan kokar .

§

Balık suda , gözü dışarda .

§

Bana benden olur ne olursa , başım rahat dilim durursa .

§

Baş nereye giderse ayakta oraya gider .

§

Baş ol da ne başı olursan ol .

§

Başbaşa vermeyince taş yerin - den kalkmaz .

§

Başa gelmeyince belli olmaz .

§

Başına glen doktor dur .

§

Başını acemi berbere teslim eden , cebinden pamuğu eksik

etmesin .

§

Bedava sirke baldan tatlıdır ,

§

Behey derviş , para ile biter
her iş .

§

Ben vereyim bir öğüt , var unu-
nu kendin öğüt.

§

Ben hadımım dedim o oğlun
kızın var mı der !

§

Ben derim bayram haftası , sen
dersin manğal tahtası .

§

Besmelesiz çıkma yola , başına
gelir türlü belâ .

§

Beş parmak bir el için .

§

Beş parmak bir değil .

§

Beyazın adı var esmerin tadı
var .

§

Beyaz geyinenin yüreğinde yağ
olmaz .

§

Bitli baklanın kör alıcısı olur !

§

Bir el bir eli , iki el bir yüzü
yıklar .

§

Bir elin sesi çıkmaz .

§

Bir elin nesi var , iki elin sesi
var .

§

Bir tilkinin derisi iki defa alın-

mâz .

§

Birer birer bin olur , damla
damla göl olur.

§

Bir adamın kendisine ettiğini
bin adam etmez .

§

Bir dirhem bal için bir çeki
odun çiğneyemem. (Keçi buy-
unzu hakkında)

(Sonu var)

K. Özdemir

Karilerimize

Karilerimizin çoğunun muallim
ve talebe alması , ve mekteplerin
yaz tatili dolayısıyla kapalı bulun-
ması yüzünden mecmua bir çok
karilerimizin eline varamıyor .

Baş muharririmiz İ. Habip B. de
bu yaz Ankarada bulunacağından
" Memleket " , Temmuz ve Ağustos
aylarında çıkmıyacak , fakat yeni
ders senesinden itibaren yeni mün-
dericat ve yeni tertibat ile daha
mükemmel şekilde çıkacaktır .

Berhayat Halk şairlerinden :

Aşık Hüseyin

— Geçen nüshadan mabait ve son —

Aldı kız :

Böyle sözlerini duysam bellemem
Zemheride beşigimi sallamam
Çatlasanda bir tas suyu yollamam
Boşuna eyleme beni yolundan

*
*
*

Aldı âşık :

Umarım mevladan boynun bü -
külsün
Su verdiğin kollar bütün sökülsün
İçmem suyun üzerine dökülsün
Bülbül olsam gayrı konmam gülüne

*
*
*

Kız , âşık Hüseyinin hiddetlen -
diğini anlayınca yumuşuyor .

Aldı kız :

Aman yeğit , aman yazık şanıma
Genç yaşında değme yazık canıma
Kurban olam aha varam yanına
Al iç suyum öyle gidem yoluma

*
*
*

Aldı Hüseyin :

Söylerim sözümü asla vazgeçmem
Al yeşil bahçen olsa gülünü seçmem
Abıhayat versen ben gayrı içmem
Kalk git haydi durma artık yoluna

*
*
*

Aldı kız :

Ne ise merakın gel bana bildir
Azgın yaralarım merhemim buldur

Kusur ettisem gel beni öldür
İç suyum öyle gidem yoluma

*
*
*

Aşık Hüseyin , kızın ısrarlarına
dayanamıyor . Suyu içmeye razı
oluyor :

Haydi güzel mevlâm yakmasın
ödünü

Bin liraya vermem muhabbet tadını
İçerim suyunu söyle adını
Ceylan gibi ben dolanam çölünü

*
*
*

Kız , âşık Hüseyinin bu medhi -
yesine memnun oluyor , müteakabil
bir mühabbet ve alâka gösteriyor :

Varise bülbülün koluma kona
Senin ateşinle dertliler yana
İsmimi sorarsan bil(Benli Döne .)
Buyur yeğit bize gidek yol yola !

Âşık Hüseyin bu türküyü müte -
akip bir çığara yaktı, "Benli Döne,,
ile safah günler geçirdiğini söy -
ledi , gözlerini karşısındaki ocağın
alevlerine daktı , galiba " Benli
Döne,, ile olan macerasını ve şimdi
mazinin karanlıklarında beyaz bir
nokta olan o mes'ut hatırayı dü -
şünüyordu . Ben bile, şu dakikada,
o macerayı seyretmiş gibiyim :
Âşıkın söylediği türkü o kadar

canlı ve o kadar samimî !

**

Malûmdur ki bazan iki âşık karşı karşıya geldiği zaman , her hangi bir mevzu üzerinde , mütekabilen türkû söylerler . Bu , aynı zamanda bir nevi imtihandır , buna " çakışmak " , derler .

Evvelki sene Âşık Hüseyin , Adana'da (Kör Ziya) isminde bir âşıkla çakışıyor .

İki âşıkın söyledikleri bu türkû , Adana'nın kızlarına canlı bir medhiyedir :

Aldı Hüseyin :

Katar katar olmuş şu gelen kızlar
Kudretten sürmeli şu elâ gözler
Al , yeşil geyinmiş şu güzel kızlar
Kimi nergis , kimi güle benziyor !

**

Aldı Ziya :

Bir ateş düştü de yanıyor özüm
Elimde yoktur ki çalayım sazım
Göremiyor şimdi vallaha gözüm
Demek güzel kızlar güle benziyor !

**

Aldı Hüseyin :

Elâ gözler hiç ayıkamaz sürmeden
Tuvalet saçları bütün sırmadan
Dudaklar kiraz , yanakları hurmadan
Süzülmüş petekte bale benziyor !

**

Aldı Ziya :

Geldi mi on beş kızların yaşı?
Kirpikleri ok ta , kalemdir kaşı !

Onlar kibar olur hep tavus kuşu
Boyları fidandır dale benziyor !

**

Aldı Hüseyin :

Bütün düzüldüler köprü başına
Akıl yetmez kirpiğine , kaşına
Duruşları benzer kumru kuşuna
Gülüştükçe bal döküyor dilleri !

**

Aldı Ziya :

Ziyam bu işlere hiç akıl yetmez
Gözlerim görmüyor , ellerim tutmaz
Öyle güzellere hiç baha yetmez
Onlar ,cahil , benzer Seyhan seline!

**

Aldı Hüseyin :

Âşık Hüseyinim yanar özüne
Yüzleri benziyor Ekrem bezine
Şahısları benzer huri kızına
Süzülmüş o kızlar oğul bal gibi

- Bitti -

Hamdi Gökalp

İbretli Fıkralar :

Çıkar baklayı!

Lisanımızda hemen her vakit kullanırız : “ çıkartma ağzıman baklayı ! „ Fakat çoğumuz bu tabirin lisanımızda neden bu kadar taammüm ettiğini bilmeyiz . Halbuki heman herkes kim bilir ne kadar defa bu sözü söylemiş ve hayatında kim bilir herkes kaç kerre ağzından baklayı çıkarmağa mecbur kalmıştır !

Size bu sözün nasıl doğduğunun hikâyesini anlatayım :

Vaktile , pek eski bir zamanda , Derviş Mehmet namında biri varmış . Derviş gayet küfürbaz imiş . Her kes derviş Mehmedin küfründen bıkmış . Hemen her gün onun hakkında Şeyha beş on şikâyetçi gelirmiş , şeyh gayet fazıl ve nüfuzlu bir zat imiş , derviş Mehmet te şeyhına son derece hürmet edermiş . Edermiş amma şeyhinin bu kadar nasihatlarına ve takdirlerine , kendisinin bu kadar tövbesine ve cehd'ne rağmen gene küfürden vazgeçmemiş . Huy canın altındadır derler . Küfürbazlık ta derviş Mehmede öyle bir huy olmuş ki işte ne kadar yemin etse gene gayrı ihtiyari kendini küfürden alamazmış Şeyh bakmış ki olacak değil . Derviş Mehmedin ağzına bir bakla koymuş .

Derviş ne zaman küfür için ağzını açsa bakla ağzının içinde

oynayacak ve o da derhal küfürden vazgeçerek ağzını kapayacak . Bunun hakikaten tesiri olmuş . Derviş Mehmet ağzındaki bakla sayesinde küfür edemez bir hale gelmiş . Bir gün şeyhle bir türbeyi ziyaretten dönüyorlarmış . Bir evin cumbasından bir kız çocuğu feriyat eder :

— Aman Şeyh Efendi durunuz! Şeyh müridi Derviş Mehmetle durur . Hafif hafif yağmur tiseliyor-muş . Evden şüphesiz nefes ettirecekler diye beklemişler . Lâkin aradan beş on dakika geçmiş ne kapı açılıyor , ne çağırın oluyor . Yağmur da gittikçe artmaktadır ; şeyh müridine git kapıyı çal demiş . Derviş Mehmet kapıyı çalıp işi anlayayım derken ikinci bir feryat : - Aman Allah aşkına bir az bekleyiniz , şimdi bitecek !

Anlaşılan kadınlar içerde iyice örtünmediler , yahut anlaşılan odaları filân düzeltiyorlar , yahut daha mühim ve başka bir sebep vardır mülâhazasile şeyh ve mürit gene beklemeğe başlamışlar . Aradan yarım saat geçmiş , gene ses yok . Halâ yağın yağmurun altında ıslandıkları için iyice hid-dete gelen şeyh bu sefer bizzat kendisi kapıya doğru gidiyor . Tam

çalacağı sırada pencerenin cum - basından bir ses :

— Şeyh Efendi işimiz bitti artık gidebilirsiniz !

Yağmarun ıslaklığını sırtında hissetmeğe başlayan şeyh hiddetle soruyor ? .

— Peki kızım bizi bu kadar zaman neye beklettiniz ?

— Efendim tavuklarımız ku - luçkaya oturmuşlardı , komşu penpe Hanım eğer büyük bir kavuğa bakılırsa bütün civcivlerin tepeli olacağını söyledi . Onun için demindenberi annem sizin kavuğa bakıyordu !

Kız çocuğu bunu söylerken derviş Mehmet istirhamkârane ve manidar şeyhin yüzüne bakmış .

Şeyh : — İşte şimdi çıkar ağzından baklayı demiş !

Hikâyeci

Adana pamukculuğu

- Dokuzuncu sahifede mabait -

Meselâ çapayı ele alalım . Pamuk tarlasını çapalamak , bir çok çiftçilerin zannı gibi sadece otları ayıklamak için değildir . Çapa tabii otu ayıklar . Fakat daha ziyade hizmeti toprağı rutubetli tutmasıdır . Taprak çatlar . Güneşin şuaatı bu yarıklardan girer , içindeki rutubeti kurutur . Çapa işte o yarıkları kapar , güneş şuaatı toprağın içine sokmaz ve toprak içindeki nem de mahfuz kalır . Bunun içindir ki iki çapa bir sulamaya bedeldir derler .

Yine meselâ serpme sisteminde ısrar da en fena noksanlarımızdandır . Bazı çiftçiler « mibzer » ile ekmenin iyi netice vermediğini söylüyorlar . Bu kat,iyyen doğru değildir . İyi netice almayanlar mibzeri ya derine kaçırmışlardır , ya satıhta bırakmışlardır . Yoksa iyi tatbik edilince bu sistem hem fazla mahsul verir , hem daha ucuzdur .

Serpme gayri muntazamdır , bu ise muntazamdır . Mibzerde düzgün hatlar halinde ekilen pamuk yüzünden hava cereyanı daha fazla olur . Bu sistemle çiftçi bir çok çapa amelesi masrafından kurtulur . Çünkü mibzer makineleri bu ameliyeyi de gayet güzel yapar . Aynı zamanda amelenin elile kapatamıyacağı çatlakları mibzer kendiliğinden kapatır .

Hulâsa daima tekâmül sistemi tatbik etmeli ki masrafımız daha az , istihsalimiz daha çok olsun .

M. DÜDAR

İbretli fıkralar : SİSİDA

Köylünün beygeri !

Allah insanlara iki kulak bir ağız vermiş : Gûya iki dinleyip bir söylemek için !

Halbuki insanlarda kulağın çift olması birinden giren lâfın diğere rinden çıkmasına hizmet etmekten başka bir şey görmiyor : Ağzımızı da bir söylemek için değil , ağzımıza gireni midemize atmamak , aklımıza geleni de ağzımızdan çıkarmak için kullanırız !

Ne dışardan ağza giren her şey mideye atılmalı , ne de akıldan ağza gelen her şey dışarı çıkarılmalıdır : Birincisinde insan mide fesadına , ikincisinde dil belâsına uğrar . Fakat çok kimselerin akları ile dilleri arasında adeta musluk yoktur . Akıllarına ne damlasa şıp deye dillerinden dökülür !

Köylünün biri heğbesini terk ye asmış , Kesesini sesli paralarla doldurmuş , atının üstünde sallana sallana pazara gidiyormuş , yolda bir bahçenin duvarı üzerinden sarkan bir şeftali ağacına rasgelmiş . Şeftaliler öyle pembe , öyle taze , öyle gürbüz imiş ki . . . Köylü dayı heğbesine şeftalilerden dolduracak amma ah ağaç bir az yük-

sek olmasa! Nihayet köylü onun da kolayını bulmuş , Atının usulunu bildiği için beygirini duvarın dibine yaslandırıp kendisi de semerin üstünde dikilerek şeftalileri toplamağa başlanı .

Siz de takdir ediyorsunuzki vaziyet bir az tehlikelidir . Esasen biraz fazla yağın yağmurdan dolayı atının durduğu şu duvar dibindeki çukurluk diz boyu çamur içinde . Kendisi böyle semerinin üstünde ayakta şeftali toplarken muzibin birisi o sırada atını ürkütmek için birden " Hop .. deyiverirse ... Köylü kendi kendine zihninden bunu düşünerek dalgınlıkla bu " Hop .. kelimesini o kadar cebrî ve o kadar kuvvetli telâffuz etmiş ki beygiri bundan bittabi ürkmüş ve köylü de kendisini boylu boyunca çamurun içinde bulmuş !

Ben el bahçesinden meyve toplanları pek bilmiyorum amma akına her geleni ağzından çıkaracağı için çamura yuvarlananları çok gördüm !

Hikâyeci

287

Selânik Bankası

Rubu asırlık

Türk Anonim Şirketi

Merkezi : İstanbul

Şubeleri : Adana , Mersin , Samsun , İzmir , İstanbul , Galata

Selânik, Kavala

Tasarruf sandığı

Yüzde beş faiz verir

Kambiyo muamelâtı pek vasidir

Telgraf adresi : SALONIKBANK

Hilâl kırtasiye

mağazası

Saat kulesi dibinde

Bedri beyin kütüphanesi

Her nevi kırtasiye levazımı ile her çeşit kitabı
orada bulursunuz

Ismail Habip beyin

“ Teceddüt edebiyatı „ tarihile

Neler dediler ?

namındaki kitap orada satılır

Adana : Türk Sözü matbaasında tabedilmiştir